

iPadi ja lutipudeliga

Vasikakasvatus. Täpse juhtimise, kiire töötempo, suure tõhususe ja oskusteabega tagatakse USAs vasikate optimaalne üleskasvatamine. Christiane Brandes ja Nils Landwehr käisid asja lähemalt uurimas ning töid kaasa hulga teadmisi teiega jagamiseks.



Halli vasikafarmis kasvatatakse vasikad ühekohalistes igludes üles 60 päevaga. See on USAs tavapärane.

Foto: Brandes

Vasikakasvatus sai Halli farmis alguse 1997. a, kui piimatalunik J. P. Hall kasvatas üles naabruses asuva piimafarmi vasikad. Ta alustas 15 liisitud vasikakuudiga ja üheainsa kuudiga rühmaspidamise jaoks.

Praegu kasvatab ta Kewaunee Wisconsinis aastas üles u 25 000 vasikat. Loomad pärinevad 26 piimafarmist, millest mõned asuvad kuni 100 km kaugusel. Hallil on kuutides ruumi 6800 vasikale ja 18 avatud laudas 2800 noorveisele. 90% kasvatatavatest vasikatest on lehmvasikad.

Farmidest tuuakse iga päev u 50 vastündinud vasikat ja liidetakse Halli vasikafarmi range juhtimisprogrammiga. Üks suurimaid katsumusi on kontrolli puudumine noore vasika esimese 12 elutunni üle. Seetõttu kaalutakse kõiki vasikaid kasvatus alguses ja lõpus ning kontrollitakse nende tervist. Muu hulgas tehakse veiste viirusdiarröa test ning määratakse valgu- ja antikehade sisaldus vereseerumis.

Kinnitatakse kõrvamärgid ja desinfitseeritakse naba. Vereanalüüsi tulemused, vasika fotod, kõrvamärgi- ja RFID-numbrid sisestatakse arvutisüsteemi. iPadide kaudu on töötajatel igal ajal andmetest ülevaade ja ka klient pääseb asjakohasele informatsioonile ligi. Kontroll on range ning kliendile saadetakse meili teel vastuvõtuakt iga vasika kohta. Kui verenäitajad ei ole head, otsitakse koos kliendi karja loomaarstiga võimalusi nende parandamiseks.

Esmase ülevaatuse järel saavad vasikad pudeli pastöriseeritud piima ja

puhta iglu rohke värske põhuga. Lutipudelid desinfitseeritakse pärast iga söögikorda. Järgnevate päevade jooksul harjutatakse vasikas ämbrist jooma.



Igluspidamise eelised kaaluvad üles selle pidamisviisi puudused Wisconsinis nii sagedaste külmade talvede korral.

Foto: Brandes

Lume vastu

J. P. Halli farmis kasvatatakse vasikad ühekohalistes igludes esimese 60 päevaga üles ja viiakse lõpuks üle rühmaspidamisele. Niisugune süsteem on Wisconsinis ja terves USAs enim levinud vasikate kasvatamisviis. Eelised, nagu kontroll iga üksiku looma üle, paremad kliimaolud, vähenenud bakterite levik ja pidev desinfitseerimine UV-kiirgusega, kaaluvad üles puudused, mis ilmnevad sellisel loomapidamisel talvel. Iglus on igal vasikal oma ruum ja puudub oht, et teised, eelkõige kõrgema staatusega loomad, teda nurkasid.

Samas on loomapidamine just rohke lume ja krõbeda küllega kuni -35 C talvel keerulisem. Et vältida lumehangede moodustumist, seisavad nn vasikakülad enamasti lumetõkete vahel, mis kaitsevad neid Wisconsinis lumehunnikute eest. Tugeva lumesaju korral peab kütide piirdeid kõrgemale tõstma või vasikaid lumest välja kaevama, et nad ei lämbuks.

Vasikatekid ja suur täitvusskoor on eelduseks, et kuudisüsteem toimiks ka madala temperatuuri korral. Täitvusskoor on hindamissüsteem, mis mõeldab vasikalatri allapanu paksust. Väärtus 1 annab märku allapanu nappusest, väärtus 3 allapanu piisavast paksusest. Korraliku allapanuga vasikalatter tagab, et verinoor vasikas ei külmeta ka väga madala temperatuuri korral.

Vasikaid joodetakse pastöriseeritud täispiimaga, mis vahetatakse piimaasendaja vastu ainult siis, kui täispiima ei jätku. Hommikuti ja õhtuti kulub ligi 4 l söögikorra kohta. Jootmine lõpetatakse 7–8 nädala pärast. Korralik vasikate jõusõõt 18% valgusisaldusega ja värske vesi on kohustuslikud, ka talvel. Et veejoomine soodustab söödatarbimist, ripub iga vasikakuudi ees ämber värske veega. Sõöt ja vesi antakse kaks korda päevas värskest ette.

Värvide kasutamine

Vasikakuudid on märgistatud värviliste markeritega. Iga värv viitab erinevale ravi- või hooldusviisile ja võimaldab kõigil töötajatel looma ühtmoodi individuaalselt kohelda.

Selle eest, et rangetest juhustest kõrvale ei kaldutaks, seisavad hea 46 töötajat. Iga töötapp on määratletud ja loominguks pole ruumi. J. P. Hall on kindlaks määranud isegi viisi, kuidas ja kui kaua joogiks mõeldud piima ämbreid puhastada. Tema kolleegide tähtsaimad omadused on siiski kannatlikkus ja armastus oma elukutse vastu. Kuue kuuga elavad uued kolleegid töösse sisse. Peale selle on Halli farmis töötamise eelduseks suur töökiirus, sest ligi 6800 vasikakuudiga on omajagu tööd. Tõhususe nimel oodatakse korralikku töökiirust. „Kui kolleeg ei jookse kiiremini kui mina, siis ei jää ta meile kauaks,” ütles J. P. Hall. Karm, aga tõsi.

Tänu sellele võib imetleda farmis mõningaid tehnilisi lahendusi, mis suurendavad eelkõige töö tõhusust. Innovationsteam Christiane Brandese arendusosakond on samuti niisugustest lahendustest huvitatud, et pakkuda neid oma klientidele Saksamaal. Kõnealuste lahenduste hulka kuuluvad pesumasin vasikate ämbrite jaoks, mis vähendab bakterite hulka nõudes, samuti suur iseliikuv piimataks ja heinapallilahutaja, mis hekselpõhu otse vasikakuutidesse puhub. Paljud neist ideedest pärinevad Halli kolleegidelt. Hall nõuab loovust, sest kõik töötavad siin ühise eesmärgi nimel – kasvatada kliendile üles parem lehm.



Isellikuv piimataks peaks suurendama tõhusust ja kiirendama töötõmpot ...

Foto: Brandes



... samamoodi nagu heinapallilahutaja, mis hekselpõhu otse latritesse puhub.

Foto: Brandes

Pärast vasikate võõrutamist jäävad nad veel kaheks nädalaks kuuti. Seejärel viiakse loomad üle rühmaspidamisele sügava allapanuga avatud laudas. Laudad on kogu aeg avatud ja sisustatud ühissulgudega, millel on osaline respõrand. Üheksanädalased vasikad paigutatakse kümnestesse rühmadesse. Nüüd saavad nad ka esimest korda täisratsioonilist segasööta, mis koosneb maisisilost, rohusilost, heinast ja niisutatud maisist. Viie kuu pärast lahkuvad noorveised Halli vasikafarmist. Farm on uhke, et üleskasvatamise etapis kaotatakse ainult 2% vasikatest ja et noorveised saab piimafarmidesse tagasi saata heas seisundis.

„Ainult 2% ei tee üleskasvatusetappi läbi.”

Varane valik



J. P. Hall alustas vasikakasvatust 15 liisitud vasikakuudiga.

Foto: Brandes

Rosendale'i vasikafarm on spetsialiseerunud Rosendale'i farmide 13 000 lehma vasikate üleskasvatamisele. Seal kasvavad koos üles nelja farmi vasikad. Praegu investeeritakse üle 2 mln dollari, et suurendada võimsust 10 000 vasikani.

Samamoodi nagu Halli vasikafarmis peetakse loomi kuni 65. elupäevani ühekohalistes igludes ja siis neljanda elukuuni osalise respõrandaga ühissulgudes avatud laudas. Rühma suurendatakse sujuvalt 10-lt 20-le ja hiljem 60-le vasikale.

Neljandal ja viiendal elukuul harjutatakse noorveiseid latritega vabapidamisega laudas. Et optimeerida kulutusi söödale, kasvatatakse noorveiseid alates kuuest elukuust suurtel söödaplatsidel sadade miilide kaugusel Arkansases.

Varase geneetilise valiku abil otsustatakse juba nüüd, millisest vasikast saab tulevikus täiendus piimakarjale ja milline lõpetab enneaegselt nuumal. Täiendav valikukriteerium elujõu ja kaalutõusu

kõrval on haiguskindlus.

Optimaalne algus

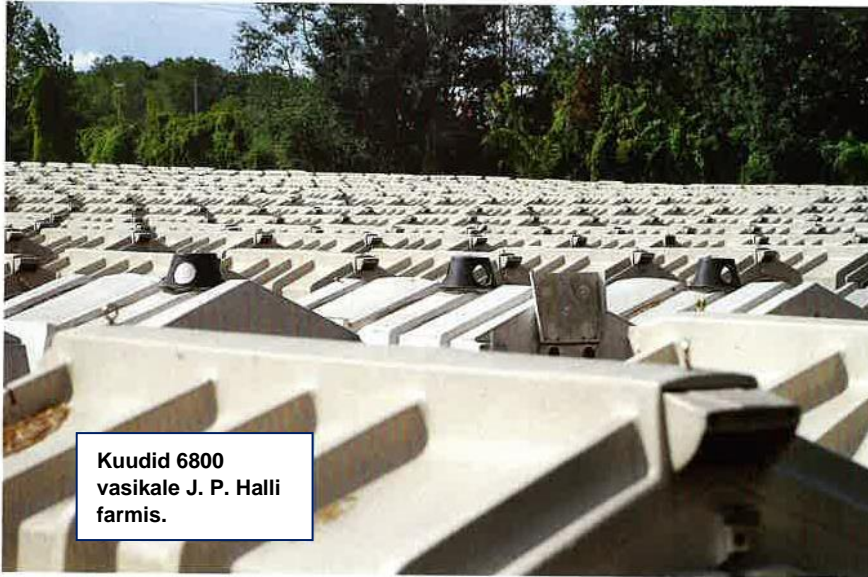
Vasikakasvatuse edu võti on Synergy piimafarmi meelest ternespiima tõhus kasutamine. Esimese sünnijärgse tunni jooksul joob vasikas vähemalt 4 l ternespiima. Kui ta ei tee seda vabatahtlikult, antakse talle piima söögitorusondi kaudu. Selleks kasutatakse kvaliteetset pastöriseeritud ternespiima.

Järgneva 3–4 nädala jooksul suurendatakse piimakogust kuni 12 liitrini looma kohta päevas. Tegemist on pastöriseeritud täispiimaga, milles on ligi 300 g lisandeid. Vasikate söötmine piimaga kolm korda päevas on reegel. Seeläbi ei parane mitte ainult sööda tarbimine, vaid ka igapäevane loomade kontrollimine.

Peale selle on alati kättesaadavad vasikatele mõeldud 18% valgusisaldusega jõusööt ja vesi. Niisuguse intensiivse kasvatusviisi töötas välja Mike Van Amburgh Cornelli ülikoolist. Söödetava valgu ja rasva suhe on 1,4 : 1. Nii kasvab kõige paremini sale, suur lehm, kellel pole arenevas udarakoes üleliigseid rasvakoldeid. Vasikad kasvavad kiiremini, võivad varem poegida, on suuremad ja näitavad paremat immuunresistentsust. Väliuuringud on tõestanud, et mullikate piimajõudlus oli seda suurem, mida suurem oli päevane kaalus

juurdevõtt enne võõrutamist. Kui loomad tarbivad päevas kuni 4 kg kvaliteetset vasikate jõusööta, vähendatakse pakutava piima kogust.

Foto: Brandes



Täpne juhtimine

Võõrutamine toimub 56. päeval. Rõhku tuleb pöörata sellele, et energiatarbimine jääks endiselt kõrgele tasemele. Selleks söödetakse edasi vasikate jõusööta ja alles neljandast elukuust täisratsioonilist segasööta.

Niisuguse agressiivse toitmisstrateegiaga saavutatakse järgmised hea vasikakasvatuse eesmärgid:

- sünnikaalu kahekordistumine esimese 56 päevaga;
- 50% looma lõppsuurusest juba esimese kuue kuuga;
- 25% looma lõppkaalust juba esimese kuue kuuga;
- esmaspoegimise vanus jääb alla 24 kuu 90%-se täiskasvanud lehma lõppkaalu korral.

Vasika- ja noorveisekasvatust on USA spetsialiseeritud farmides äärmiselt professionaalselt korraldatud. Kuna üleskasvatamine tekitab piimakarjakasvatustes suuri kulutusi, pööratakse tähelepanu piasiasjadele, et optimeerida juhtimist ja looma füsioloogilist jõudlust. Uuringud toetavad seda protsessi ja nii arenevad teadmised käsikäes praktikaga pidevalt edasi.

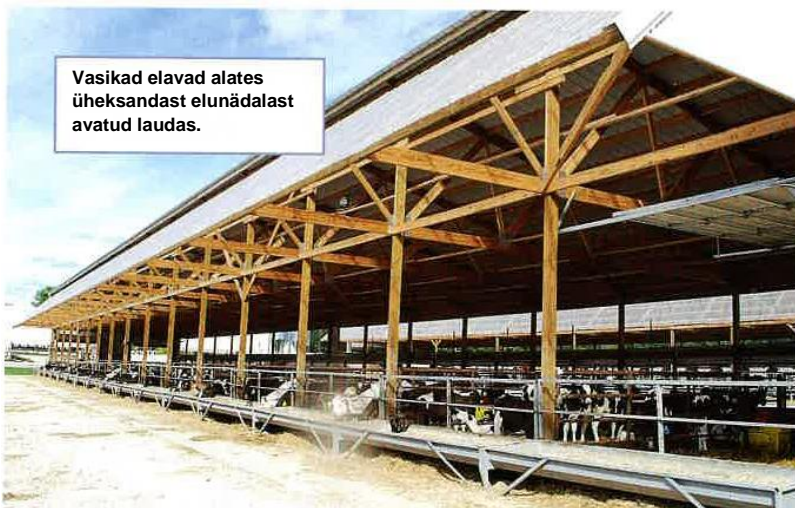
ah■



Christiane Brandes
Nils Landwehr

*InnovationsTeam Christiane Brandese tegevdirektor
ja piimalaudaehituse erinõunik*

Foto: Brandes



www.msd-tiergesundheits.de